

Lēmums

Nr.14

Rīgā

2013. gada 18.martā

Par iniciatīvas grupas iesniegto likumprojektu „Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku”

Konstatējošā daļa

[1] 2013.gada 30.janvārī Centrālajā vēlēšanu komisijā (CVK) ir iesniegts biedrības „Latvija par latu” likumprojekts „Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku””. 2013.gada 1.februārī biedrība „Latvija par latu” iesniedza labotu likumprojektu „Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku””, aizstājot vārdu „referendumā” ar vārdiem „*tautas nobalsošanās*”. Labotais likumprojekts „Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku”” ir sekojošā redakcijā:

„Izteikt 34.pantu šādā redakcijā:

34.pants. Latvijas Republikas nacionālās naudas vienība ir lats, kurā ir 100 santīmu. Lats ir vienīgais likumīgais maksāšanas līdzeklis Latvijā līdz brīdim, kad tauta tautas nobalsošanās lemj savādāk. Naudaszīmju aprakstu, numurēšanu, reģistrāciju un monetāro segumu nosaka Latvijas Bankas padome.

Latvijas Bankas padome arī nosaka kārtību, kādā naudaszīmes izņemamas no apgrozības un bojātās naudaszīmes aizstājamās ar derīgām.

Latvijas Bankai ir tiesības laist apgrozībā jubilejas un piemiņas monētas, arī tādas, kuru izgatavošanā lietoti dārgmetāli.

[2] Saskaņā ar likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta ceturto daļu - *Centrālā vēlēšanu komisija 45 dienu laikā pieņem vienu no šādiem lēmumiem: 1) reģistrēt likumprojektu [..]; 2) noteikt termiņu iesniegumā un likumprojektā [..] konstatēto trūkumu novēršanai; 3) atteikt likumprojekta [..] reģistrāciju šā panta piektajā daļā minētajos gadījumos.* Minētā likuma 23.panta sestā daļa nosaka, ka CVK - *lemjot par iniciatīvas grupas iesniegto likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu, var pieprasīt šā jautājuma izlemšanai vajadzīgās ziņas, paskaidrojumus un atzinumus no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī pieaicināt ekspertus.*

Lai pieņemtu tiesiski pamatotu un argumentētu lēmumu, vai likumprojekts „Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku"” ir uzskatāms par pēc formas un satura pilnīgi izstrādātu likumprojektu, un vai to drīkst reģistrēt, CVK ir lūgusi izteikt atzinumus Saeimas Juridiskajam birojam, Tieslietu ministrijai, Latvijas Universitātei, Latvijas Bankai.

[3] **Saeimas Juridiskais birojs** izvērtēja iesniegto likumprojektu un izteica savu viedokli.

[..] Atbilstoši Satversmes 78. pantam noteiktam skaitam vēlētāju ir tiesības iesniegt pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likumprojektu. Ar terminu „likumprojekts” tiek aptverti gan jauni (sākotnēji) likumi, gan grozījumi esošos likumos.

[..] secināms, ka iesniegtais likumprojekts iecerēts, kā grozījumi jau esošā likumā – likumā „Par Latvijas Banku” izsakot likuma 34.pantu jaunā redakcijā. [..] jauninājums (papildinājums) ir panta otrajā teikumā ietvertais teksts „līdz šim brīdim, kad tauta referendumā lemj citādi”. [..] likumprojekts nenosaka brīdi, kad tauta lemtu citādi. Likumprojekts nenosaka arī to, kurš cits maksāšanas līdzeklis būs vienīgais maksāšanas līdzeklis Latvijā. Vienlaikus no likumprojekta nepārprotami izriet, ka šis nedefinētais (cits) maksāšanas līdzeklis ieviešams tikai referenduma ceļā. Likumprojektā nav ietverta kāda īpaša spēkā stāšanās kārtība un tādejādi tas stātos spēkā vispārējā kārtībā.

Iesniegtā likumprojekta noformējums, tā nosaukums un likumprojektā lietotā terminoloģija nepārprotami liecina, ka tas iecerēts kā likumprojekts, nevis Satversmes grozījumu projekts. Līdz ar to secināms, ka likumprojektā pēc būtības paredzēts noteikt jaunu tautas nobalsošanas gadījumu.

[..] Satversmes 64.pants paredz, ka likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros. No Satversmes 64.panta izriet, ka tauta likumdošanas

tiesības var īstenot tādā kārtībā un apmēros, kādu paredz Satversme. Līdz ar to tautas nobalsošanas gadījumi un tās rīkošanas nosacījumi Satversmē ir noteikti izsmeļoši. Ikviens jauns, iepriekš neparedzēta tautas nobalsošanas gadījuma ieviešana var notikt tikai Satversmes grozīšanas ceļā, iestrādājot attiecīgo procedūru Satversmes tekstā.

Jauna tautas nobalsošanas veida ieviešana ir Satversmes grozīšanas jautājums, par kuru Saeimai vai Latvijas pilsoņu kopumam jālemj kā konstitucionālajam likumdevējam. Likumprojekta autori attiecīgu tautas nobalsošanu (referendumu) paredzējuši ieviest ar likumu, taču šāds jautājums nevar tikt izlemts ar likumu.

Līdz ar to iesniegtais likumprojekts nav pēc formas pilnīgi izstrādāts, jo neatbilst Satversmes 64.pantam, paredzot ar likumu regulēt jautājumu, kas izlemjams ar Satversmes grozījumiem.¹

[4] Tieslietu ministrija savas kompetences robežās secina, ka likumprojekts pēc satura nav uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu likuma „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta piektās daļas 2.punkta izpratnē.

[..] likumprojekts paredz tautas tiesības referendumu ceļā noteikt, kāds būs likumīgais maksāšanas līdzeklis Latvijā.

[..] Izvērtējot Satversmē un likumā „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” ietverto regulējumu, secināms, ka šajos normatīvajos aktos nav paredzēta tautas nobalsošana attiecībā uz maksāšanas līdzekļa veidu un tā maiņu Latvijā. Līdz ar to, ietverot likumā „Par Latvijas Banku” šādas tautas tiesības, tiktu radīts izņēmums no vispārējās tiesību sistēmas, jo visi jautājumi, kuri ir izlemjami obligātā tautas nobalsošanā šobrīd ir ietverti Satversmē, bet likumprojektā paredzētā tautas nobalsošana par maksāšanas līdzekļa veidu Latvijā ir jauns veids, kādā pilsoņi varētu īstenot savu gribu ar „parastu” likumu. Jauna tautas nobalsošanas veida ieviešana ir Satversmes grozīšanas jautājums, par kuru Saeimai vai Latvijas pilsoņu kopumam jālemj kā konstitucionālajam likumdevējam, jo Latvijā visi tautas nobalsošanas veidi ir noregulēti Satversmē.

[..] no likumprojekta nav saprotams, kādu monetāro sistēmu atbalsta likumprojekta izstrādātāji un vai normu paredzēts piemērot vairākkārt, piemēram, no cita maksāšanas līdzekļa uz latu. Kā ir norādījusi Satversmes tiesa, norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar iztulkošanas paņēmieni palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu (*atsauce: uz Satversmes tiesas 2011.gada*

¹ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinumi%202013/Atzinums_Saeimas%20Juridiskais%20birojs.pdf

30.marta spriedumu lietā Nr. 2010-60-01 15.2. punktu – CVK piezīme), savukārt Satversmes sapulcē, lemjot par Satversmes 78.panta redakciju, uzsvērts, ka vēlētāju likumdošanas iniciatīvai jābūt ne vien teorētiski, bet arī praktiski īstenojamai (*atsauce: uz Latvijas Satversmes sapulces IV sesijas stenogrammas lietas materiālu 1.sēj., 109 un nākamajās lpp – CVK piezīme*).

[..] Tieslietu ministrijas ieskatā biedrības „Latvijas par latu” iesniegtais likumprojekts „Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku"” pēc satura nav uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu, jo pieņemšanas gadījumā tas nonāktu pretrunā Satversmes 14., 68. un 77.pantam, kā arī neatbilst Satversmes 64.pantam, paredzot ar likumu regulēt jautājumu, kas vispirms izlemjams, papildinot Satversmi ar atbilstošiem grozījumiem.²

[5] Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedra sniedza atzinumu par iesniegtā likumprojekta atbilstību Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām.

[..] jau ar Latvijas iestāšanās brīdi Eiropas Savienībā 2004.gadā Latvija ir uzņēmusies pienākumu ieviest eiro tiklīdz Latvija izpildīs t.s. Māstrihtas kritērijus. Šāds pienākums izriet no Pievienošanās līguma (*likums „Par Līgumu starp Beļģijas Karalisti, Dānijas Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku, Grieķijas Republiku, Spānijas Karalisti, Francijas Republiku, Īriju, Itālijas Republiku, Luksemburgas Lielhercogisti, Nīderlandes Karalisti, Austrijas Republiku, Portugāles Republiku, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (Eiropas Savienības dalībvalstīm) un Čehijas Republiku, Igaunijas Republiku, Kipras Republiku, Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku, Ungārijas Republiku, Maltas Republiku, Polijas Republiku, Slovēnijas Republiku, Slovākijas Republiku par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanos Eiropas Savienībai” – CVK piezīme*), skatot to kopsakarībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) normām.

[..] jaunās ES dalībvalstis no iestāšanās brīža ES piedalās arī Ekonomikas un monetārajā savienībā (EMS). LESD 119.pantā tiek vispārīgi nosauktas darbības, kuras ES un dalībvalstis veic EMS ietvaros. Šī panta otrajā daļā starp veicamajām darbībām tiek minēta arī vienotas

² Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinumi%202013/Atzinums_Tieslietu%20ministrija.pdf

valūtas ieviešana. Tādēļ ir iespējams secināt, ka ar iestāšanās brīdi ES Latvija ir uzņēmusies pienākumu piedalīties EMS un veikt darbības, kas saistītas ar eiro ieviešanu.

[..] Valstis, kuras nevēlējās pievienoties eiro (Lielbritānija un Dānija), sarunās panāca īpašus izņēmuma nosacījumus, kuri ļāva šīm valstīm palikt ārpus eiro. Tā kā Latvija šādus izņēmuma nosacījumus nav iekļāvusi Pievienošanās līgumā, tad Latvijai ir pienākums piedalīties EMS un veikt darbības, kas saistītas ar eiro ieviešanu.

[..] no ES tiesību skatpunkta, Latvijas kompetencē vairs vispār nav palikušas iespējas pieņemt lēmumus pēc būtības nedz attiecībā uz eiro ieviešanu vai neieviešanu, nedz arī attiecībā uz termiņiem šajā kontekstā. Tas izriet gan no vispārīgās normas LESD 3.panta, kurā kā viena no ES ekskluzīvajām kompetencēm ir minēta monetārā politika, gan arī no vairākām citām LESD normām. [..] lēmumu par eiro ieviešanas datumu pieņem nevis Latvija vienpusējā kārtā, bet gan LESD 140.pantā minētās ES institūcijas, nepieļaujot tiesiskus līdzekļus, kas ļautu Latvijai atteikties no eiro ieviešanas. [..] Latvijai ir no starptautiskajām saistībām izrietošs tiesisks pienākums piedalīties EMS un tās ietvaros veikt darbības, kas saistītas ar eiro ieviešanu.

[..] Satversmes 73.pants paredz, ka cita starpā tautas nobalsošanai nevar nodot līgumus ar ārvalstīm. [..] arī jautājumus par šo līgumu saistību izpildi, līguma darbības apturēšanu vai pārtraukšanu. [..] Pienākums ieviest eiro izriet no Pievienošanās līguma un tādejādi ir starptautiski „nokārtots”, un pilnībā atbilst Satversmes 73.pantā paredzētajam ierobežojumam. Šis ir spēkā esošs pienākums, kas ir paredzēts starptautiskajā līgumā, un tādēļ tā izpildīšana saskaņā ar Satversmes 73.pantu nav nododama tautas nobalsošanai.

[..] likumprojekts „Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku"” pēc satura nav uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu, jo ir pretrunā ar augstāk stāvošu tiesību normu – Latvijas Republikas Satversmes 73.pantu.³

[6] Latvijas Banka ir izvērtējusi likumprojektā piedāvāto izmaiņu un sniedza savu atzinumu.

[..] Likumprojektā nav pateikts, ko tieši tauta referendumā lemj, tādejādi piedāvātā tiesību norma nav skaidra un viennozīmīgi izprotama.

Iesniegtais likumprojekts pieļauj iespēju tautai referendumā lemt arī par vienotās valūtas (eiro) ieviešanas laiku Latvijas Republikā, kas ir pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmi un uzņemtajām saistībām.

³ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinumi%202013/Atzinums_LU.pdf

[..] Latvija [..] kļuva par līgumslēdzēju pusi Eiropas Savienības pamatā esošajos līgumos un apņēmas ievērot šo līgumu noteikumus, tajā skaitā attiecībā uz ekonomikas un monetāro politiku un vienoto valūtu (eiro). [..] lēmuma pieņemšana par vienotās valūtas (eiro) ieviešanas laiku Latvijas Republikā ir vienīgi Eiropas Savienības Padomes kompetencē. [..] Latvijas Republikai nav tiesību vienpusēji lemt, tai skaitā rīkot tautas nobalsošanu, par jautājumu, ko tā, parakstot starptautisku līgumu, ir nodevusi Eiropas Savienības kompetencē un ko tādejādi ir tiesības izlemt tikai un vienīgi Eiropas Savienības Padomei.

[..] likumprojekts nenodrošina Līguma (*Līgums par Eiropas Savienības darbību – CVK piezīme*) 131.pantā noteikto starptautisko saistību izpildi, t.i., nenodrošina saderību ar Eiropas Savienības līgumiem un ECBS (*Eiropas Centrālo banku sistēma – CVK piezīme*) un ECB (*Eiropas Centrālā banka – CVK piezīme*) statūtiem, un pat ir pretrunā ar Latvijai saistošu starptautisku līgumu (Eiropas Savienības pamatlīgumu) noteikumiem par vienotās valūtas (eiro) ieviešanu.

Nemot vērā minēto, likumprojekts nav uzskatāms par pilnīgi izstrādātu.⁴

[7] Likumprojekta iesniedzēji ir iepazinušies ar atzinumiem. 2013.gada 14.marta un 18.marta CVK sēžu laikā likumprojekta iesniedzēju pārstāvis Andris Orols izteica šādu viedokli par atzinumiem un likumprojekta virzību.

[..] Esam iepazinušies ar trīs ekspertu atzinumiem. Izskatās, ka šie juridiskie eksperti nav kompetenti, tiem ir redzes halucinācijas. Atzinumos viņi runā par eiro, savukārt mēs iesniegumā runājam par latu. Mēs nerunājam par iespēju nākotnē ieviest eiro. Tādēļ ir jautājums par viņu kompetenci, vai šādi juristi var ieņemt savus amatus?

[..] Satversmes 73.pants: „Tautas nobalsošanai nevar nodot budžetu un likumus par aizņēmumiem, nodokļiem, muitām, dzelzceļa tarifiem, kara klausību, kara pasludināšanu un uzsākšanu, miera noslēgšanu, izņēmuma stāvokļa izsludināšanu un tā izbeigšanu, mobilizāciju un demobilizāciju, kā arī līgumus ar ārvalstīm.” Tas neattiecas uz šo iesniegumu!

[..] CVK nosūtītajā vēstulē ekspertiem nav precīzi citēts iesnieguma teksts, termins „tautas nobalsošana” ir aizstāts ar „referendums” un parādās lieks vārds „šim”. [..] paziņo, ka apsūdzēs CVK dokumentu viltošanā un jautā, vai CVK var uzticēties nākamajās vēlēšanās?

[..] Uzskatu ekspertu slēdzienus par absurdiem. Vēlos saņemt paskaidrojumus. Savos atzinumos eksperti runā par eiro, mēs par latu, kas ir Latvijas iekšējā lieta.

⁴ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Atzinumi%202013/Atzinums_Latvijas%20Banka.pdf

Secinājumu daļa

[8] Latvijas Republikas Satversmes 64.pants noteic, ka likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šīnī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros. Satversmes 78.pants atklāj kārtību un apmērus, kā tauta realizē savas likumdošanas tiesības - *ne mazāk kā vienai desmitai daļai vēlētāju ir tiesība iesniegt Valsts Prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likuma projektu, kuru Prezidents nodod Saeimai. Ja Saeima to nepieņem bez pārgrozījumiem pēc satura, tad tas ir nododams tautas nobalsošanai.* Satversmes 73.pantā ir atruna, kādus jautājumus nevar nodot tautas nobalsošanā - *tautas nobalsošanai nevar nodot budžetu un likumus par aizņēmumiem, nodokļiem, muitām, dzelzceļa tarifiem, kara klausību, kara pasludināšanu un uzsākšanu, miera noslēgšanu, izņēmuma stāvokļa izsludināšanu un tā izbeigšanu, mobilizāciju un demobilizāciju, kā arī līgumus ar ārvalstīm.*

Likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” ceturtā nodaļa „Likumu ierosināšana” nosaka kārtību, kā tauta realizē likumdošanas tiesības.

[9] Saskaņā ar likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” prasībām, Likumprojekta virzību no iniciatīvas līdz likumam ir iedalīta savstarpēji saistītās pakāpeniskās procedūrās. Ar nosacījumu, kamēr nav pabeigta iepriekšējā procedūra, nav iespējams uzsākt nākamo.

Pirmā, iniciatīvas grupa iesniedz Centrālajai vēlēšanu komisijai iesniegumu un likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu, par kuru plānots vākt vēlētāju parakstus (23.panta trešā daļa).

Otrā, CVK lemj par likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta reģistrāciju (23.panta ceturtā daļa).

Trešā, tiek uzsākta parakstu vākšana par likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu, ja CVK ir šo likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu reģistrējusi.

Nākamo procedūru izvērtēšana šajā lēmumā nav nepieciešama.

[10] Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumi un tiesības ir noteikti likumā „Par Centrālo vēlēšanu komisiju”. Minētā likuma 4.pants nosaka - *Centrālā vēlēšanu komisija nodrošina Saeimas vēlēšanu likuma, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma un likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” izpildi, kā arī šo likumu vienveidīgu un pareizu piemērošanu un kontrolē šo likumu precīzu*

izpildi. Veicot savus pienākumus un realizējot tiesības, Centrālā vēlēšanu komisija rīkojas spēkā esošo normatīvo aktu ietvaros. Minētā likuma 6.pantā ir noteikts, starp citiem pienākumiem un tiesībām, ka Centrālā vēlēšanu komisija - ir tiesīga izskatīt jebkuru ar vēlēšanu vai tautas nobalsošanas un likumu ierosināšanas sagatavošanu un vadīšanu saistītu jautājumu; pilda citus likumos noteiktos pienākumus.

Kā minēts augstāk, likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.pants uzliek tieši Centrālajai vēlēšanu komisijai pienākumu reģistrēt vai atteikt likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta reģistrāciju. Pildot šo pienākumu, CVK ir jāpārbauda – *pirmkārt*, vai likumprojekta iesniedzējs atbilst likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta otrās daļas jēdzienam iniciatīvas grupa; *otrkārt*, vai iesniegtais likumprojekts [...] pēc formas vai satura ir pilnībā izstrādāts.

[11] Iesniegumu ar lūgumu pieņemt likumprojektu „Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku"” ir iesniegusi biedrība „Latvija par latu”. Iesniegumam pievienots likumprojekts, biedrības „Latvija par latu” reģistrācijas apliecības kopija ar vienoto reģistrācijas numuru 50008204061. Likumprojekta iesniedzējs ir identificējams. Saskaņā ar likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta otrās daļas 2.punktu, iniciatīvas grupa var būt Biedrību un nodibinājumu likumā noteiktajā kārtībā izveidota un reģistrēta ne mazāk kā 10 vēlētāju izveidota biedrība. Tātad, likumprojekta iesniedzējs atbilst likuma prasībām un ir tiesīgs iesniegt CVK likumprojektu reģistrācijai ar mērķi uzsākt parakstu vākšana par likumprojektu.

[12] Centrālajai vēlēšanu komisijai ir jāpārlicinās, ka iesniegtais likumprojekts pēc formas vai satura ir pilnībā izstrādāts. Attiecīgi, ja iesniegtais likumprojekts kaut vai kādā daļā neatbilst jēdzienam *pilnībā izstrādāts*, tad šo trūkumu novērst nav iespējams un jāatzīst, ka likumprojekts kopumā neatbilst Satversmes 78. panta prasībām. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka likumprojekts neatbilst jēdzienam pilnībā izstrādāts, ja:

- likumprojekts paredz izlemt tādus jautājumus, kuri vispār ar likumu nav regulējami;
- likumprojekts tā pieņemšanas gadījumā nonāktu pretrunā ar Satversmē ietvertajām normām, principiem un vērtībām;
- likumprojekts tā pieņemšanas gadījumā nonāktu pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām.

Neviena konstitucionālā institūcija, arī tauta, realizējot tai piešķirtās tiesības, nav tiesīga pārkāpt Satversmi.⁵

[13] Vērtējot iniciatīvas grupas iesniegto likumprojektu CVK konstatē, ka iesniegtais likumprojekts paredz grozījumus (papildinājumus) likuma „Par Latvijas Banku” likuma 34.panta pirmās daļas otrajā teikumā, kur šobrīd spēkā esošā redakcija nosaka - *Lats ir vienīgais likumīgais maksāšanas līdzeklis Latvijā*. Likumprojektā paredzēts teikumu papildināt aiz vārda Latvijā, ar vārdiem - *līdz brīdim, kad tauta tautas nobalsošanā lemj savādāk*.

Secinājums - likumprojekts paredz, ka maksāšanas līdzekļa maiņa Latvijā var notikt tikai un vienīgi nododot jautājumu tautas nobalsošanā.

[14] Satversmes tiesa ir secinājusi, ka Satversmē noteikti četri veidi pilsoņiem īstenot savu gribu:

1) tieši vēlot savus priekšstāvjus valsts likumdošanas orgānā - Saeimā; 2) pašiem tieši darbojoties kā likumdevējam, pieņemot likumus vai Satversmes grozījumus; 3) lemjot par Saeimas pieņemtajiem likumiem vai Satversmes grozījumiem; 4) lemjot par citiem Satversmē noteiktiem jautājumiem, kas nodoti tautas nobalsošanai.⁶

Latvijas Republikas Satversme paredz septiņus gadījumus, kad jārīko tautas nobalsošana:

- (1) Saeima pieņem labojumus Satversmes 1., 2., 3., 4., 6. vai 77. pantā;
- (2) Valsts Prezidents ierosina Saeimas atlaišanu;
- (3) Ne mazāk kā viena desmitā daļa vēlētāju ierosina Saeimas atsaukšanu;
- (4) Valsts Prezidents uz diviem mēnešiem aptur likuma stāšanos spēkā, un parakstu vākšanā vismaz viena desmitā daļa vēlētāju pieprasa nodot likumu tautas nobalsošanai;
- (5) Saeima nepieņem bez satura grozījumiem ne mazāk kā vienas desmitās daļas vēlētāju iesniegtu likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu;
- (6) Izlemjams jautājums par Latvijas dalību Eiropas Savienībā;
- (7) Ja vismaz puse Saeimas deputātu pieprasa tautas nobalsošanu par būtiskām izmaiņām nosacījumos par Latvijas dalību Eiropas Savienībā.

⁵ Satversmes tiesas 2012.gada 19.decembra lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2012-03-01, 18.3.punkts. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/lem_tiesv_izb_2012-03-01.pdf

⁶ Satversmes tiesas 2009.gada 19.maija spriedums lietā Nr.2008-40-01, 11.punkts. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/spriedums_2008-40-01.htm

CVK secina, ka likumprojekts paredz noteikt jaunu tautas nobalsošanai uzdodamu jautājumu caur likumu „Par Latvijas Banku” un tas nav Satversmē paredzēts gadījums.

[15] Satversmes 64.pants nosaka - *Likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros.* Tā kā pilsoņu kopuma kā valsts varas orgāna līdzdalības gadījumus Satversme nosaka izsmēloši, tad likumā vai citā normatīvā aktā nevar paredzēt citus tautas nobalsošanas gadījumus. Jauns, Satversmē iepriekš neparedzēts, tautas nobalsošanas gadījums ir ieviešams tikai Satversmes grozīšanas ceļā, par kuru Saeimai vai Latvijas pilsoņu kopumam jālemj kā konstitucionālajam likumdevējam.

Līdz ar to iesniegtais likumprojekts nav pilnīgi izstrādāts, jo tas neatbilst Satversmes 1.pantam un 64.pantam. Likumprojekts paredz izlemt tādus jautājumus, kuri vispār ar likumu nav regulējami.

[16] Likumprojekta iesniedzēji nav vienīgie, kas izmantojot likumdošanas iniciatīvu, ar jauna likuma pieņemšanu vai spēkā esoša likuma grozījumiem, grib nodot jautājumu par maksāšanas līdzekli Latvijā tautas nobalsošanā.

Jautājums par maksāšanas līdzekli Latvijā ir saistīts ar Latvijas Republikas iestāšanos Eiropas Savienībā un dalību Ekonomikas un monetārajā savienībā. Līguma par Eiropas Savienības darbību 119.pantā tiek nosauktas darbības, kuras Eiropas Savienība un tās dalībvalstis veic Ekonomikas un monetārās savienības ietvaros. Starp dalībvalsts veicamajām darbībām minēta arī vienotas valūtas ieviešana. Attiecīgi, jautājums par maksāšanas līdzekli Latvijā (lata saglabāšanu vai eiro ieviešanu) ir attiecināms uz dalības nosacījumiem Eiropas Savienībā.

Satversmes 73.pants nosaka, ka tautas nobalsošanai nevar nodot līgumus ar ārvalstīm, attiecīgi arī jautājumus par šo līgumu saistību izpildi, līguma darbības apturēšanu vai pārtraukšanu. Tautas nobalsošanu par dalības nosacījumiem Eiropas Savienībā rīko, ja to pieprasa vismaz puse Saeimas locekļu. Šādu kārtību nosaka likuma „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 1.panta 6.punkts, kas izriet no Satversmes 68.panta ceturtās daļas regulējuma. Tātad, jautājuma par maksāšanas līdzekli Latvijā nodošana tautas nobalsošanai var būt piecdesmit Saeimas locekļu, kā tautas priekšstāvju, lēmums.

Līdz ar to CVK secina, ka iesniegtais likumprojekts nav pilnīgi izstrādāts, jo ir pretrunā Satversmes 73.pantam un tā pieņemšanas gadījumā tas nonāktu pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām.

Centrālās vēlēšanu komisijas lēmums

Pamatojoties uz likuma „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta ceturto daļu un 23.panta piektās daļas 2.punktu Centrālā vēlēšanu komisija, balsojot ar astoņām balsīm, *par* septiņi, *pret* viens, nevienam neatturoties, nolemj:

atteikt likumprojektu „Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku"" reģistrāciju, jo likumprojekts pēc formas un satura nav pilnībā izstrādāts.

Centrālās vēlēšanu komisijas lēmums ir pārsūdzams Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

Centrālās vēlēšanu komisijas
priekšsēdētājs

Arnis Cimdars

Centrālās vēlēšanu komisijas
sekretārs

Ritvars Eglājs